

Bölüm 17

SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI Health Literacy and Chronic Obstructive Pulmonary Disease

Mustafa Hamidullah TÜRKKANI¹

GİRİŞ

Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH) önlenbilir ve tedavi edilebilir nitelikte önemli bir halk sağlığı sorunudur. (1) KOAH, bireylerin yaşam kalitesini etkileyen ilerleyici ve zayıflatıcı bir durumdur. KOAH dünya çapında önde gelen morbidite ve mortalite nedenlerinden biridir ve önemli boyutlarda ve giderek artan ekonomik ve sosyal yüke neden olmaktadır. (2) Eğitim, meslek ve gelir düzeyi ile ölçülen sosyo-ekonomik eşitsizliğin kaldırılmasının KOAH ilaçlarından daha büyük etkiye sahip olacağını düşündürmektedir. (3) Hasta eğitimi, KOAH hasta bakımının bir parçasıdır ve bu eğitim kronik hastalıklarda özyönetimin temel taşıdır. (4)

KOAH başta olmak üzere kronik hastalıklarda korunmada bireylerin hayat tarzı ve sağlık davranışlarında değişiklik yapmak önemlidir. Bunun için kişilerin bu sağlık sorunlarının oluşumu ve korunma yaklaşımları konusunda yeterli bilgi sahibi olması, doğru ve anlaşılabilir bilgi kaynaklarına kolayca ulaşması, bu bilgileri doğru olarak algılaması ve uygulaması gerekir.

Sağlık Okuryazarlığı

Sağlık okuryazarlığı (SOY), temel sağlık bilgisini edinme, işleme ve anlama yeteneği olup hastaya tıbbi bir bilgi vermek istendiğinde, bireyin bu bilgiyi anlayıp yorumlaması ve buna uygun davranış göstermesidir. SOY terimi ilk olarak 1974'te üretilmiştir ve en yaygın tanımı bir kişinin sağlığı hakkında karar verebilmek için sağlık bilgilerine erişme, anlama, değerlendirme, iletişim kurma ve kullanma yeteneğidir. (5) SOY beş alan içerir; erişim, anlama, iletişim kurma, değerlendirme ve sağlık bilgileri ve hizmetlerini kullanma. (6)

¹ Uzman Dr. Etimesgut Şehit Sait Ertürk Devlet Hastanesi Göğüs Hastalıkları Kliniği

KAYNAKÇA

1. Global Strategy for The Diagnosis, Management, And Prevention of Chronic Obstructive Pulmonary Disease (2016 Report), Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease (GOLD), 2019.
2. Lopez AD, Shibuya K, Rao C, Mathers CD, Hansell AL, Held LS, Schmid V, Buist S. Chronic obstructive pulmonary disease: current burden and future projections. *Eur Respir J.* 2006 ;27(2):397-412.
3. Gershon AS, Dolmage TE, Stephenson A, Jackson B. Chronic obstructive pulmonary disease and socioeconomic status: a systemic review. *COPD.* 2012;9:216-26.
4. Scott AS, Baltzan MA, Dajczman E, Wolkove N. Patient knowledge in chronic obstructive pulmonary disease: back to basics. *COPD.* 2011; 8(5): 375-9. doi: 10.3109/15412.555.2011.605402.
5. Shum J, Poureslami I, Doyle-Waters MM, Fitz Gerald JM. The application of health literacy measurement tools (collective or individual domains) in assessing chronic disease management: a systematic review protocol. *Syst Rev.* 2016; 5:97. doi: 10.1186/s13643.016.0267-8.
6. Poureslami I, Shum J, Kopec J, Sawatzky R, Gupta S, Pakhale S, Kassay S, Starnes K, Akhtar A, Fitz Gerald JM; Canadian Airways Health Literacy Study Group. Development and Pretesting of a New Functional-Based Health Literacy Measurement Tool for Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD) and Asthma Management. *Int J Chron Obstruct Pulmon Dis.* 2020;15:613-625. doi: 10.2147/COPD.S234418.
7. O'Connor R, Muellers K, Arvanitis M, Vicencio DP, Wolf MS, Wisnivesky JP, Federman AD. Effects of health literacy and cognitive abilities on COPD self-management behaviors: A prospective cohort study. *Respir Med.* 2019 160:105630. doi: 10.1016/j.rmed.2019.02.006.
8. Yadav UN, Hosseinzadeh H, Lloyd J, Harris MF. How health literacy and patient activation play the iron unique role in self-management of chronic obstructive pulmonary disease (COPD)? *Chron Respir Dis.* 2019;16:147.997.3118816418. doi: 10.1177/147.997.3118816418.
9. Roberts NJ, Ghiassi R, Partridge MR. Health literacy in COPD. *Int J Chron Obstruct Pulmon Dis.* 2008;3(4):499-507.
10. Sadeghi S, Brooks D, Stagg-Peterson S, Goldstein R. Growing awareness of the importance of health literacy in individual with COPD. *COPD.* 2013;10(1):72-8. doi: 10.3109/15412.555.2012.727919.
11. Puente-Maestu L, Calle M, Rodríguez-Hermosa JL, Campuzano A, de Miguel Díez J, Álvarez-Sala JL, Puente-Andues L, Pérez-Gutiérrez MJ, Lee SY. Health literacy and health outcomes in chronic obstructive pulmonary disease. *Respir Med.* 2016;115:78-82. doi: 10.1016/j.rmed.2016.04.016.
12. Kale MS, Federman AD, Krauskopf K, Wolf M, O'Connor R, Martynenko M, Leventhal H, Wisnivesky JP. The Association of Health Literacy with Illness and Medication Beliefs among Patients with Chronic Obstructive Pulmonary Disease. *PLoS ONE.* 2015;10(4):e0123937. doi: 10.1371/journal.pone.0123937.
13. Omachi TA, Sarkar U, Yelin EH, Blanc PD, Katz PP. Lower health literacy is associated with poorer health status and outcomes in chronic obstructive pulmonary disease. *J Gen Intern Med.* 2013;28(1):74-81. doi: 10.1007/s11606.012.2177-3.
14. Stellefson M, Paige SR, Alber JM, Chaney BH, Chaney D, Apperson A, Mohan A. Association Between Health Literacy, Electronic Health Literacy, Disease-Specific Knowledge, and Health-Related Quality of Life Among Adults With Chronic Obstructive Pulmonary Disease: Cross-Sectional Study. *J Med Internet Res.* 2019;21(6):e12165. doi: 10.2196/12165.
15. Jegannathan C, Hosseinzadeh H. The Role of Health Literacy on the Self-Management of Chronic Obstructive Pulmonary Disease: A Systematic Review. *COPD.* 2020;17(3):318-325.
16. Yadav UN, Lloyd J, Hosseinzadeh H, Baral KP, Harris MF. Do Chronic Obstructive Pulmonary Diseases (COPD) Self-Management Interventions Consider Health Literacy and Patient Activation? A Systematic Review. *J Clin Med.* 2020;9(3):646. doi: 10.3390/jcm9030646.

17. Stelfox ML, Shuster JJ, Chaney BH, Paige SR, Alber JM, Chaney JD, Sriram PS. Web-based Health Information Seeking and e Health Literacy among Patients Living with Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD). *Health Commun.* 2018;33(12):1410-1424. doi: 10.1080/10410.236.2017.1353868.
18. Parker RM, Baker DW, Williams MV and Nurss JR. The Test of Functional Health Literacy in Adults: A New Instrument for Measuring Patients Literacy Skills. *Journal of General Internal-Medicine*, 1995, 10(10): 537-541.
19. Muellers KA, Chen L, O'Connor R, Wolf MS, Federman AD, Wisnivesky JP. Health Literacy and Medication Adherence in COPD Patients: When Caregiver Presence Is Not Sufficient. *COPD.* 2019;16(5-6):362-367. doi: 10.1080/15412.555.2019.1665007.
20. Beatty CR, Flynn LA, Costello TJ. The Impact of Health Literacy Level on Inhaler Technique in Patients With Chronic Obstructive Pulmonary Disease. *J Pharm Pract.* 2017;30(1):25-30. doi: 10.1177/089.719.0015585759.
21. Ture DA, Demirci H, Sengoren Dikis O. The relationship between health literacy and disease specific costs in subject with chronic obstructive pulmonary disease (COPD). *Aging Male.* 2018 :1-7. doi: 10.1080/13685.538.2018.1501016.
22. Oancea C, Fira-Mladinescu O, Timar B, Tudorache V. Impact of medical education program on COPD patients: a cohort prospective study. *Wien Klin Wochenschr.* 2015;127(9-10):388-93. doi: 10.1007/s00508.015.0712-z.